

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Vzgoja naših deklet. — Debata o uravnavi učiteljskih plač v goriškem deželnem zboru. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Prošnja. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Vzgoja naših deklet.

I.

Predmet, o katerem menimo izpregovoriti v svojem listu dve — tri, ne sodi na prvi pogled v šolsko-politiški list, kakršen je sedaj „Učiteljski Tovariš“. Če pa preudarimo stvar globlje, si smemo prisvajati pravico, da vzamemo tudi mi, trdovratno stoječi na svojem šolsko-politiškem stališču, v pretres vzgojo slovenskih mladenk. Te vzgoje si ne maramo ogledati s pedagoškimi očali, nego presoditi jo hočemo s stališča, ki ga zavzema slovenska javnost sploh glede vzgoje svojih deklet, glede tistih rožic, ki so tako lepo nasejane po pustinjah našega življenja.

Zgodovina nam kaže na mnogih mestih, koliko važno ulogo je igrala žena v javnosti. Poglavlje o takozvanih zgodovinskih ženah je vrlo obsežno, poučno in vredno lepih študij, saj nam kaže, da je mnogoteri Antonij uklonil svoj ponosni tilnik pred lokavo Kleopatro, da so mnogo zla povzročile intrige žená in deklet, da pa je tudi mnogo dobrega in plemenitega izniklo po inicijativah Evinih hčerá. Rzsoditi, ali ima dobrotá veljavo nad zlom, ali potiska zadnje v senco prvo, ni danes naša naloga. To naj doženejo zgodovinarji sploh in vsak posameznik posebe. Vendar se nam zdi tu bolj nego pri drugih, izven ženskega vprašanja stoječih raziskavanjih mogoče, da ne pridemo nikoli do objektivnega zaključka: žena vpliva na moškega lahko toliko, da preustroji njegovo subjektivnost popolnoma po svoje, da ga takorekoč ovije okrog prsta, ali ga pa odvrne tako od sebe, da nima razen njega hujšega sovražnika pod solncem. Popolno skladje, čist akord, ki zveni vsakemu ušesu prijetno in vabljivo, je med moško in žensko narodo skoro nemogoč, ker tiči razlika med obema v obojestranski individualnosti, v samosvojosti, ki jo je položila že naroda sama v dušo, sanjajočo v ženi, v dušo, snujočo v moškem.

Kadar zavlada v človeškem življenju zakon: „Vsak jaz išče svoj ti!“ — takrat gredo oči na lov za idealom in ga tudi najdejo. Najdejo ga, in naj stoji še toliko zaprek na poti! Kadar gori v človeku kri, je močan in pogumen. In takrat se rode pesniki in trubadurji, ki zdihujejo pod okni, trdeč venomer, da je dobila duša dušo, slično sebi, do pičice enako sebi, ki je samo pomotoma izgrešila pot v drugo telo! In večje harmonije ni v barvah in slajšega sozvočja ni v glasovih, nego je harmonija in lepoglasje v moškem in ženski,

ki sta se iskala in našla. To je mladost mladosti: sanjavost, melanholija, solze, pekel in nebo, nič pozitivnega, sama mehko in sladkost z neizrazljivim okusom. Čim pa začne kazati vsaka natura svoje rožičke, takrat se razglase strune, ali pa se ena volja zasuzni drugi, torej ena osebnost potopi v drugo, se z njo zlije in izgine s prizorišča.

S takimi ljudmi ne računa javnost, zakaj človek ni zaradi sebe, človek je zaradi drugih in za druge, in delo je naš smoter, ne poizgubavanje v sentimentalnosti, ne razglabljanje zadev lastne osebe. Vsaka doba človeškega življenja ima svoj delež: mladosti sanje, moštvu delo, starosti užitek in pootročenje. Potem pa pride konec in prah. Iz njega pa zaženo nove kali: stebelce se ziblje pod metuljevimi krili, sanja in zacvete, deblo rodi veje in sad, trhlóst se sesede v poizgubo. Tako gre brez konca in kraja. Kakor veriga smo, katere členi rastejo, se krepe in jačijo proti sredi, a od srede navzdol zopet prihajajo šibkejši in šibkejši.

Tudi slovenska javnost ne rabi sanjačev. Bolj nego kateremukoli narodu je treba našemu delavnih ljudi. S poljudmi, ki so edino zase in zaradi sebe, ni slovenskemu narodu nič pomagano. Z vsakega polja naše javnosti — merila naše notranje sile, naših duševnih moči in naše fizične vztrajnosti — prihajojo veninen klici: „Delavci, kje ste?!!“

Dela je mnogo, a delavcev malo. Kdor se dokoplje do boljšega gmotnega položaja, dene navadno roke navskriž in uživa in gleda, kako se trudijo drugi, da bi pomagali narodu na noge. Čemu bi prikrivali resnico in se kazali lepše nego smo? Pri nas je premalo pozitivnega dela. Ob gotovih prilikah in ob posameznih slučajih je sicer čuti mnogo lepих besedi, a le prereditko se zgodi, da postanejo te besede tudi res meso in mozeg! Slovenci smo pač take nravi, da zaplamenimo zdajnzdaj, a ko je treba od besed do dejanj, se spogledujemo in čakamo, kdo stopi prvi po kostanj v žerjavico.

Šola je ena izmed tistih naših redkih inštitucij, ki se more ponašati z uspehi. Če bi ne imeli svojega šolstva, slonečega na kolikortoliko liberalnem šolskem zakonu, bi ne bilo med nami še tega malo navdušenja, ki razvema posameznike, da se poprijema odločnega dela v prid slov. narodu. Da, upamo si celo trditi, da bi se brez narodnega šolstva naše ljudstvo že davno potopilo v valovih tujstva, da bi že davno obupalo samo nad seboj, kaj šele nad lepšo svojo bodočnostjo!

Tam, kjer ima šola svobodno roko, so njeni uspehi popolni. Kar prihaja iz nje po završenem likanju, to je nekaj celotnega, samosvojega, zavednega in — če hočete — tudi upornega. In upor je znak moči. In upor je znak značaja. Zato pa se vsak Slovenec, ki je pil iz studenca narodnega šolstva, upira usiljevanju tujega prepričanja, ne klanja temena pred udarci narodnega nasprotnika, ampak stoji neomajno in pogumno na mestu, kamor so ga poklicali zvanje, čast in značaj.

In naše ženstvo?

Odkar je Marija Murnikova organizovala prve čete slovenskih žená, moramo tudi temu napraviti spodoben poklon, da ni samo živelo, nego da je tudi delalo. In čemu je žrtvovalo največ svojih moči? Šolstvu in tako seveda posredno vzgoji slovenske mladine ter je tako podaljšalo naš obstanek za nekaj vekov. Priznati pa moramo, da ni uživalo to — oprostite! — starejše naše ženstvo narodne vzgoje, ker nismo imeli narodnih šol. Tuje obnebe se je prožilo nad njim, nemške sape so sipale nanje morečo slano, da mu je srce ostalo hladno in celo mrzlo do slovenske stvari. Nemščina je domovala po slovenskih hišah, slovenski jezik se je ponižno potikal po hlevih in kuhinjah, na mizah med domačimi hčerami pa so se ščeperile nemške in francoske slovnice, nemške in francoske pisateljice 'polovičarske vrednosti, a založnik Giontini je zavijal v nevezane in seveda nerazprodane pole Jenkovih pesmi izdanja nemških in drugih založnikov...

To naše starejše ženstvo se je vzgojilo samo, kar mu služi v čast. V tej vzgoji pa ni opaziti onega normalnega pravičnega stopnjevanja, ki dovede čut narodnega ponosa do tiste višine, kjer pije moč svojega življenja, moč svoje požrtvovalne sile samo v sebi, v tistem globokem prepričanju, ki korenini v srčnem dnu, ki se razpleta po duši s pomladno svežostjo ter jo ogreva z večnimi prameni. Človeka je izučila izkušnja, da mu je verjeti samo v prepričanje, ki je takorekoč samorodno, ki je bistvo človeške duše, z njo zraslo v eno celoto, jedro njegovih duševnih sil, luč in toplota njega notranjosti. Takeluč in toplote dajte notranjostim naših devojč: slovensko srce in ljubezen do domače zemlje, do našega demokratičnega naroda. Pred vsem pa mora zrasti v naših dekletih spoštovanje in ljubezen do slovenske govornice. Ni nam treba ne ljubljanskega, ne gorenjskega, ne dolenjskega dialekta, nam je treba lepega slovenskega govora, ki se ga naj ne sramuje hči slovenske matere tudi tedaj, kadar ji ovija vrat nemško zlato, kadar ji šumi ob bokih francoska svila in kadar ji krijejo bujne lase židovski — torej internacionalni — klobuki. Mnogo in premnogo je bilo zamujenega v vzgoji slovenskih deklet, zakaj kretnjam in besedam vsaj takozvanih višjih, gosposkih deklet ni moči izbrisati pečata tujega vpliva in neslovenskega življa!

Debata o uravnavi učiteljskih plač v goriškem deželno zboru.

Brez vsakega komentarja podajamo svojim čitateljem prav zanimivo debato o uravnavi učiteljskih plač, ki se je vršila v zadnjem zasedanju goriškega deželnega zbora. Morda se dobi med goriškimi tovariši kdo, ki nam napiše potreben komentar. Naše poročilo je popolnoma stvarno in mirno. Glavne poteze novega zakona glede pravnih razmer goriškega

učiteljstva smo objavili že v drugi letošnji številki v dopisu z Goriškega.

Prvi, ki se je oglasil k besedi za poročevalcem, je bil posl. dr. Gregorčič, ki je izjavil, da priznava potrebo izboljšanja učiteljskih plač, da pa je tudi treba skrbeti za to, kako se troški pokrijejo, in z ozirom na to on in njegovi tovariši tudi svoje vedenje uravnajo pri podrobni debati. Drugi govornik posl. dr. Treo je zavzemal sledeče stališče: Stojimo v položaju, da bi bil prav primeren za nas rek: „Incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim.“ Na eni strani vidimo absolutno potrebo, da izboljšamo položaj učiteljev. Ako tega ne storimo, se more zgoditi, da pridemo ob ves boljši učiteljski naraščaj. Moralo bi priti do tega, da noben talentiran človek ne bo več hotel vstopiti v ta „refugium peccatorum“, v kakršnega bi se ta tako slabo plačani stan degradiral. Ako na ta način odtegnemo vso inteligenco učiteljstvu, bomo imeli pa tudi gotov propad med našim ljudstvom. Kot kmetiški poslanec pa mora imeti pomisleke tudi na drugo stran, namreč na pokritje stroškov za izboljšanje položaja učiteljev, da ne bi se kmeta preveč obtežilo. V naši deželi je neki „unicum“, ki se ne nahaja v nobeni drugi deželi. Tu se namreč prepušča vse, kar imajo druge dežele v svoji upravi glede šolstva, komunikacij, melioracij itd., posameznim okrajem.

Deželni zbor pa je pri nas kakor kak „Wiener Armenrat“. Vedno imamo na dnevnem redu polno podpor, bavimo se z malimi stvarmi, velike pa puščamo ob strani. Tako drobimo moči na škodo okrajev. Kako pridejo okraji do tega, da morajo kriti potrebščine za šolstvo le z dokladami na direktne davke ter tako mnogi bogati ljudje, ki stanujejo po različnih občinah in katere je naš ljubi Bog ravno tako obdaril z otroškimi blagoslovom kakor druge, ne dajo niti vinarja za šole? Ako obdržimo ta sistem, pridemo da tega, da dežela ne bo mogla zmagovati šolskih stroškov. Na Krasu se n. pr. že sedaj plačuje 100% in še več šolskih doklad. Vipavska dolina spada po svoji legi pravzaprav cela pod Goriško, na tej in na oni strani Hublja so iste razmere, ali tam se plačujejo 10%, tu pa 88% šolske doklade. Takih razmer zastopniki kmetiških občin ne morejo trpeti. Nujno potrebno je torej, da se uvede remedura. Treba je vzeti šole v deželno upravo. Ravno tako pa je treba tudi druge naše potrebe centralizovati. Ali bomo tudi železnice, komunikacije itd. prepuščali okrajem? V prihodnjih letih bo pač najlepša prilika, da energično porabimo investicije. Treba bo najti samo ključ, po katerem dotični kapital investiramo in ko to v nekaterih letih odplačamo, bomo tudi lahko plačevali učiteljstvo. Seveda se bo tu reklo, kaj poreče k temu Gorica. Mi ne smatramo Gorice kot trna v peti, ampak kot naše glavno mesto. Ako gledamo tu na gospodarsko stališče, je Gorica ravno tako prizadeta kakor dežela. Razvoj Gorice ni odvisen od tega, ali plačuje nekaj direktnih davkov več ali manj, ampak od tega, da se zanjo nekaj stori. Gorica dobi svoj vodovod, svojo kanalizacijo itd., pri tem pa tudi lahko nekaj da za naše šolstvo. Najnujnejša potreba je torej, da šole denemo v deželno upravo, in potem se tudi glede na naše deželne finance sprejme novi učiteljski zakon, ne da bi to prebivalstvo preveč občutilo.

Posl. dr. Luzzatto je naglašal, da se od vseh strani poudarja nujna potreba izboljšanja učiteljskega položaja. Deželni zbor je uvidel to absolutno potrebo, in edino to mora biti zanj merodajno. On je bil pri učiteljih in tu je videl, da ni pri učiteljstvu, ako toži o svojem bednem stanju, nič pri-

siljenega, ampak da ta tožba prihaja globoko iz sre. Pri dosedanji plači III. razreda, ako jo ima kdo, komaj izhaja, ako sta dva v družini, morata trpeti lakoto, ako so štirje, morajo lakote poginiti. Sredstva za izboljšanje učiteljskega položaja se morajo dobiti. Učiteljstvo je oni faktor, ki ima skrbeti za izobrazbo našega ljudstva in izobrazba je danes nujna potreba, ako hočemo, da bo ljudstvo napredovalo. In za to se mora za učiteljsvo skrbeti tako, da bodo njih razmere odgovarjale njihovemu položaju kot izobraževalcem ljudstva. Govornik se je obračal potem še proti izvajanju posl. dr. Treota, da bi morala deželna skrbeti za šolstvo, zakaj mesto Gorica že sedaj daje preveč drugim okrajem v tem oziru, ter obžaloval, da nima pri tem zakonu prostih rok, ker ga vežejo klubovi sklepi. Vladni zastopnik grof Attens je izjavil, da se vlada nikakor ne bo mogla dati vezati po kaki klavzuli v zakonu, da bi prispevala vsako leto 60.000 K za šolstvo na Goriškem. Ako se ta klavzula sprejme, se lahko zgodi, da iz tega zakona sploh nič ne bo.

Posl. dr. Faidutti je izjavil, da ima kot poslanec kmetijskih občin ravno tako težko stališče kakor njegovi drugi tovariši, uvideva pa istotako nujno potrebo izboljšanja položaja učiteljstva. Zaraditega bo glasoval za to, da se preide v podrobno debato

Pos. dr. Tuma je izvajal sledeče: Naš šolski zakon iz l. 1870. je bil sestavljen na podlagi državnega zakona istega leta, katerega je ustvarila tedanja liberalna večina, in katerega duh je bil res liberalen. Od takrat stoletja nazaj je imela šola v rokah duhovščina, in kar se je do takrat zagrešilo, je njena krivda. Od takrat naprej pa je vzela to nalogo nase država. Imamo pa tudi zakon, ki pravi, da mora učitelj imeti ono plačo, da mu ni treba iskati postranskega zaslužka, da svojo družino pošteno in stanu primerno preživlja. L. 1870. je morda naš šolski zakon odgovarjal takratnim okoliščinam. Od takrat pa se je na svetu že mnogo izpremenilo, in tudi v naši Avstriji. Padla je takratna liberalna večina in vse mlajše stranke slone na socialni podlagi. In kakor je vse dobro, z njim seveda tudi marsikaj slabega, prišlo k nam od zahoda, kakor imamo vse svoje institucije po francoskem vzorcu, tako so se tudi tamošnje razmere razširile k nam, in danes stojimo pred socialnim vprašanjem, katerega eminentna točka je tudi ta, s katero se danes bavimo. Princip te dobe je ta, da je pouk ono, česar potrebujejo vsi stanovi, in v prvi vrsti potrebuje pouka kmetijski stan. Kar tepe kmeta, je neumnost in nevednost. Ako pa hočemo to odstraniti, je treba, da imamo sposobnih učiteljev. Učitelj mora biti med našim ljudstvom kakor kvas, ki stori, da kruh vstaja. Ako pa priznavamo to principiarno vprašanje, potem ne smemo barantati, ampak moramo določiti ekzistenčni minimum civiliziranega človeka, ki je pač 600 gld. in brez drugega zakon v tem smislu sprejeti. Vsi govorniki so naglašali, da je dobro učiteljstvo pogoj boljše bodočnosti. Potem pa sploh ne vem, zakaj se hoče ta naša boljša bodočnost deti pod pogoj, da vlada kaj da, namesto da bi vladi povedali: Tako je, zdaj pa ti pomagaj! Ako bomo pa delali zakon odvisen od vladne podpore, potem je naš zakon sploh pokopan. Vlada ima pač na razpolago milijone, katere lahko da, to so fondi za melioracije i. dr. Iz teh je vlada dolžna dati, za naše šolstvo nam pa ni dolžna ničesar dati, posebno pa, da bi jo mi v to prisilili. Glasoval bom za

zakon brez vsakega pogoja. Dajmo hitro, in dostavljam, da lahko damo. Do pokritja pač pridemo. Nečem nikakor zadeti občutne strani vlade in tudi ne one očetov goriškega mesta. Toda sklicujejo se gospodje na to, da ni sredstev, in vlada se upira, da bi se sprejel zakon pod pogojem, da kaj da. Sanirajmo torej deželne finance s tem, da potipljemo vlado pri oni žili, katera bije, tako da kapitaliziramo naše potrebe in vplačujemo anuitete. Poudarja se vedno, da smo revni. Kakor se pa vidi, ni nobena dežela tako bogata kakor naša. V eni sami seji damo 140.000 K, v drugi zopet 100.000 K itd. Samo gospodje dajejo, ne pa berarči. Mi smo jako nelogični. Danes poudarjamo, da se gre za princip, ki velja po vsej Avstriji in po vsej Evropi, pa ne dobimo denarja, po drugi strani pa se dajejo vse mogoče podpore vsakemu uradniku, ki se mu ne zljubi več služiti. Vrzimo se v vodo, sklenimo ta zakon, potem bomo morali finance kurirati na ta ali oni način. Lotimo se večjih akcij in ne pečajmo se z malenkostmi. Še ta zakon je preveč skrupčan, ker smo imeli majhne pomisleke pred seboj, ne pa vodilne ideje. Ako sprejmemo ta zakon, nismo drugega storili, kakor da smo dali učiteljstvu to, kar je imelo pred leti; zakaj ako je učitelj l. 1870 s 400 gld. dobro živel, danes s 600 gld. težko izhaja. — Obenem pa, ko se govori o važnosti učiteljstva in o zane-marjenem položaju istega, čemur se hoče odpomoči, moramo tudi od učiteljstva marsikaj terjati. Ako se je učiteljstvo razdelilo v različne politične tabore in se oprijelo tudi socializma, je vzrok to, da je bilo siljeno postaviti se na intransigentno stališče, ker je videlo, da se od njega nič ne terja in tudi terjati ne more. Naloga učitelja ni le pri paglavcih, ampak mora skrbeti za izobrazbo ljudstva sploh. Pridobiti si mora toliko znanja, da bo res čutil v sebi, da je kvas ljudstva. Današnja napredna filozofija uči napredek: iskanje resnice. Ako hočemo, da učitelj postane napreden, da išče resnice in to luč tudi drugim razodeva, pa ne sme biti odvisen od nobenega faktorja, mora se mu dati taka eksistenca, da mu ne bo treba segati ne po orglah, ne po drugih postranskih zaslužkih. Pokritje troškov mora biti le konsekvence našega današnjega sklepa. Vladni zastopnik bo gotovo poročal na vrhovnem mestu, da dežela potrebuje podpore, in isto gotovo dobimo za to, da saniramo deželne finance. Tu bi se dobil naslov, ne da bi se šlo za vsakoletno podporo, četudi bi morala več dati za oni čas, katerega potrebujemo, da nekako ozdravimo svojo deželo.

Pri podrobni debati je pri § 2. omenil posl. dr. Lu-zatto, da je šolski odsek priznaval upravičenost želje učitelje, da bi se glede plač popolnoma zenačile z učitelji, da pa se je s finančnega stališča moralo za sedaj iti preko tega.

Pri § 3. je posl. dr. Tuma želel, da bi se na kmetih pustilo v I. in III. razred po 3/10, v II. razred 4/10 članov učiteljstva, kakor je bilo to prvotno določeno. Poudarjal je, da ne razume, da se pri takih malenkostih hoče vendar nekaj pritegniti v prilog mesta Gorice.

Poročevalec dr. Marani je omenil nasproti temu, da se je s tem hotelo prihraniti 14.000 K.

Predlog dr. Tume je padel z vsemi proti 4 slov. glasom.

Pri § 7. je predlagal posl. Tuma, da se dostavijo še besede: „Kakor hitro napravijo začasni učitelji in učiteljice izpit usposobljenosti, postanejo stalni in se jih mora uvrstiti v III. razred stalnega učiteljstva javnih ljudskih šol.“

Vladni zastopnik se je izjavil proti temu predlogu.

Posl. dr. Tuma je prav z ozirom na to izjavo naglašal da bi imeli, ako se ta § pusti tako, kakor ga je predlagal šolski odsek, okrajni glavarji, ki so neomejeni gospodarji v ožjih okrajnih šolskih svetih, glede na začasna imenovanja mnogo prevelik vpliv. Predlog posl. dr. Tume je padel z vsemi proti slovenskim naprednim glasom.

Pri § 8. je posl. dr. Tuma predlagal, da se opravna zviša na 100 K, 150 K, 200 K in 300 K, namesto 60 K, 100 K, 150 K in 200 K, kakor je bilo prvotno določeno. Tudi ta predlog je padel.

Pri § 9. je predlagal posl. dr. Tuma, da se izpustijo iz istega besede „z dobrim učnim uspehom“. Motiviral je ta predlog s tem, da spada izguba petletnine med strožje disciplinarne kazni. Še za ukor, ki je mnogo manj stroga kazen kakor ta, je treba sklepa šolske oblasti. Tu pa bi se dala vsa moč v roke okrajnemu šolskemu nadzorniku, ki ima kvalificirati učiteljsko osebje. Isti, ako mu je kak član učiteljstva neljub, lahko napiše slab red in dotičnik je ob kvin-kvenijo. Temu predlogu se je pridružil tudi posl. dr. Luzzatto, med tem ko je vladni zastopnik ugovarjal. Predlog posl. dr. Tume je padel z vsemi proti 4 slov. in 3 ital. glasom.

Pri § 10. je izjavil vladni zastopnik, da ne more vlada privoliti v to, da se vpokojenje dela odvisno od deželnega odbora, ker bi se s tem skrčila njena kompetenca.

Ugovarjal je temu posl. dr. Luzzatto, med tem ko se je pridružil posl. dr. Tuma izjavi vladnega zastopnika ter naglašal, da avtonomna oblast ne more posegati v kompetenco administrativne oblasti. Obenem je predlagal dr. Tuma, naj bi si deželni zbor namesto tega pridržal pravico utoka. Predlog posl. dr. Tume je padel.

Pri § 13. je dr. Tuma predlagal, naj se izpuste besede „po prestatnem izpitu usposobljenosti.“ Utemeljeval je svoj predlog s tem, da se pri vseh uradih štejejo službena leta od nastopa službe naprej. Bilo bi torej docelo krivično, da se dela izjema pri učiteljstvu, posebno še ko izpit usposobljenosti ni odvisen od zmožnosti dotične osebe, ampak od poguma in sreče. Za ta predlog so glasovali le slov. naprednjaki ter gg. Klančič in Lapanja.

Pri § 16. se je vladni zastopnik izjavil proti besedam „dogovorno z deželnim odborom“ iz istih razlogov kakor zgoraj.

Posl. dr. Tuma je tu konsekventno kakor zgoraj predlagal črtanje teh besedi, ker bi s sprejetjem tega določila morda onemogočili vladi, da ta zakon potrdi. Predlog posl. dr. Tume je padel.

Pri § 19., ki določuje, da ne sme biti pokojnina učiteljske vdove manjša od 600 K, je posl. dr. Tuma predlagal črtanje besedi: „izjemši slučaj § 21“, poudarjaje, da je za vdovo z otroki vred pač najmanjša pokojnina, da ji ni treba opravljati navadnih hlapčevskih del, 600 K na leto. Enako je predlagal pri § 21, da se pristavi dodatek, ki določa, da ne sme biti pokojnina z odgojninami vred višja, nego pokojnina pokojnikova le tam, kjer presega poslednja 300 K. Oba predloga sta padla.

Med §§ 25. in 26. je predlagal posl. dr. Treo nov paragraf, ki bi določal, da se pokrijejo troški, narasli iz tega zakona, iz deželnega šolskega zalog, ki bi se pokrili kakor vsak drugi deželni zalog. Opiral je ta svoj predlog na svoja izvajanja v generalni debati. Ta predlog je bil ogenj v strehi Italijanov.

Govoril je najprej proti posl. dr. Verzeznassi, ki je navajal s številkami, da bi moralo mesto Gorica nositi eno tretjino troškov za šolstvo na kmetih, kar bi Gorico ruini-

ralo. Za njim je precej živahno posl. pr. Luzzatto kot zastopnik goriškega mesta reagiral na izvajanja g. predlagatelja. Premleval je stare fraze, kako hočejo Slovenci izkorističati Gorico, po kateri imajo velikanski „apetit“. Kazal je pri tem posebno na slovenske napredne poslance, ki bi se Gorice čim preje polastili. Zagotavljal pa jih je, da je za sedaj goriški denar še jako na varnem v italjanskih rokah. Očital je tudi poslancu dr. Treotu in njegovim tovarišem, da jim sploh ni za ta zakon, ampak le za določilo, da bi dežela sprejela šolstvo v svojo režijo. Na to je repliciral posl. dr. Treo, da odklanja očitanja, kakor da mu ni nič mar za učiteljski zakon, ampak le za to, da bi moralo goriško mesto plačevati velike vsote za deželo. Ako bi se moglo komu kaj očitati, bi se to dalo Italijanom, ker so sprejeli § 10. in 16. neizpremenjen v kljub kategoričnim izjavam vladnega zastopnika. Druga glavna mesta, kakor Ljubljana in Gradec, tudi prispevajo skupno z deželo za šolstvo, pa vendar uspevajo. Ako bi se goriško mesto zaradi tega ne moglo razviti, tiči krivda kje drugje. Proti predlogu posl. dr. Treota se je oglasil tudi posl. dr. Tuma, ki je bil mnenja, da ni mogoče razpravljati pri debati o tem zakonu o predmetu, ki ne sega v okvir tega zakona. Tudi, ako bi ta dodatek sprejeli, bi prišli v kolizijo z mnogimi zakoni, in tako bi ta zakon ne bil sankcioniran. Pri glasovanju je predlog posl. dr. Treota padel z 11 proti 9 glasom. § 26, ki določa čas, kdaj ima stopiti zakon v veljavo, je hotel imeti posl. dr. Verzeznassi zaverižen z raznimi pogoji, posebno s tem, da vlada da 60.000 K na leto za naše šolstvo. Tudi posl. Gregorčič je bil mnenja, da je treba na ta način slovesno pozvati vlado, ker so resolucije premalo slovesna zahteva.

Posl. dr. Tuma je na to izjavil, da mora biti proti dodatkom posl. dr. Verzeznassija, ker bi isti docela onemogočili sprejetje takega zakona od strani vlade. Kakor je bil proti §§. 10. in 16 v tej obliki, kakor so se sprejeli, in proti novemu § 26., katerega je hotel vriniti posl. dr. Treo, takisto je tudi proti temu, da bi se ves zakon delal odvisen od stvari, ki v zakon ne sodijo in zakon onemogočajo. Apeliral je na skrajno levico, naj glasuje vsaj ona proti temu predlogu; zakaj večini na obeh straneh sta že napravili križ čez zakon, tako da se mu lahko zakliče: „Requiescat in pace!“

Posl. Naglos je izjavil, da bo skrajna levica glasovala proti predlogu posl. dr. Verzeznassija.

Nato sta govorila še posl. Faidutti in Luzzatto, ki sta se oba izjavila proti dodatkom posl. Verzeznassija. Slednjič se je v tem smislu izjavil tudi referent, in posl. Verzeznassi je odtegnil svoj predlog. Hipoma se je izpremenil ves položaj, in § 26. je bil pri glasovanju sprejet brez pogojev v prvem čitanju. To je pa bilo preveč naenkrat in večina je zbežala iz dvorane.

Končno pa je bil sprejet zakon, zadevajoč učiteljske razmere, soglasno tudi v drugem in tretjem čitanju, na kar so se sprejele tri resolucije, tičoč se tega zakona, ki pozivljajo vlado za podporo. Posl. dr. Tuma je opazil pri teh resolucijah, da vlada za Goriško ni še ničesar storila, da sploh ni vedela, da eksistira kaka goriška dežela, dokler je ni odkril Badeni s svojim prihodom. V eminentnem interesu vlade pa je, da skrbi za našo obmejno deželo, da ima ta dežela izobraženo ljudstvo, ki lahko čita našo zgodovino in potem toliko bolj ljubi naša tla. Zaraditega vsekakor vlada ne bo mogla prezirati naših prošenj in nam da to mrvice, ki jo potrebuje naš narod, da živi dalje.

Dopisi.

Štajersko.

Iz Žalca nam pišejo: V naši bližini stoji gradič Ple v n a, ki je lastnina ministrskega svetnika Becka, velikega prijatelja dr. Šusteršiča in podpiratelja „Gospodarske zveze“ v Ljubljani. Lansko leto so na poziv Becka privandrali v bližnji Bukovec menihi unitarci, strastni nemški nacijonanci. Ti beraški menihi opravljajo zdaj tam božjo službo in imajo — čujte! — nemške propovedi. Kakor se sliši, si postavljajo cerkev in tudi nemško šolo za — ponemčevanje ljudstva. Gotoveljskemu župniku stvar ni po volji, ali kaj naj opravi proti škofu in svojim nemškutarskim sotovarišem? Poprej je tako dolgo raval, da se je v Gotovljah ustanovila trirazredna ljudska šola, namesto da bi podpiral Žalčane v prizadevanju ustanovitve osemrazredne šole, ki bi bila kot višjerazredna šola mnogo večje vrednosti za Žalec in Gotovlje. Tega najbrž ne razumete! V plačilo za svoja delovanja dobite še nemško šolo. Glejte, tako skrbi Šusteršičev prijatelj za germanizacijo slovenskega naroda! O, vi ljubi klerikalci, kakšni narodnjaki ste?

Društveni vestnik.

Kranjsko.

P. n. društvenikom „Jubilejske samopomoči“! Tekom prosinca sem razposlal vsem društvenikom poštne položnice, da vplačajo letnino za l. 1903. Prosim, da se točno vsi člani odzovejo, da bo v računih pravi red in da izostane nadležno opominjanje.

Zaradi smrtnega slučaja učitelja g. Jožefa Dolinarja v Krašnji prosimo gg. člane, da prilože še 2 K k letnini, in to tisti, kateri še niso letnine za 1903. l. vplačali; drugim, ki so že letnino plačali, pošljem položnice.

Fran Ks. Trošt, t. č. predsednik.

„Slovenske Šolske Maticе“ odbor je imel dne 27. grudna 1902 sejo. — Navzoči: predsednik H. Schreiner; odborniki: dr. J. Bezjak, V. Bežek, J. Dimnik, Fr. Finžgar, Fr. Gabršek, Fr. Hubad, Andr. Senekovič, Al. Strmšek; ekspert: dr. J. Tomišek. — G. predsednik pozdravlja polnoštevilno zbrane odbornike. Overi se zapisnik zadnje seje. Tajnik Gabršek poroča o kurentnih stvarih, o novih poverjenikih in o društvenikih. Dosedaj je pristopilo k društvu blizu 1200 članov. Nekateri okraji so letos polnoštevilno zastopani. — Blagajnik g. Senekovič poroča o denarnem stanju. Dohodkov je 8310 K 35 h, stroškov pa 3302 K 10 h. Razpoložljivega denarja pa 4113 K 25 h. — Tisk društvenih knjig za l. 1902 se je nekoliko zakesnil. Knjige izidejo meseca februarja, in sicer: Pedagoški Letopis (12 tiskanih pol), Učne slike (8—9 pol), Realna knjižnica (7 pol). Imenik se bo tiskal zdržema, krstna imena pa tako, kakor jih pišejo člani sami. Drugo leto morajo biti knjige vsaj do glavnega zbora o Božiču razposlane. Zato se bo za učne slike razposlal načrt takoj po Novem letu. Rokopise bo pošiljali do konca maja g. predsedniku. Za l. 1903 se do ločijo sledeče knjige: 1) Pedagoški Letopis 1903, 2) Učne slike (nadaljevanje), 3) Realna knjižnica (nadaljevanje) in, če mogoče, še 4. knjiga, najbrže Schreinerjeva „Duševna analiza“ z dodatkom o formalnih stopnjah. — Društvo se bo obrnilo na pristojno mesto s ponudbo, da je pripravljeno sodelovati pri končni ureditvi slovenskega pravopisa. — Matica izda „Spominski list“ za učence, ki istopijo iz šole. — Razgovarjalo se je, kako bi bilo pospeševati knjižnico za mladino, zlasti glede prirodopisne, zemljepisne in zgodovinske snovi, katero bi bilo zbirati iz slovenskih pisateljev ali jo prelagati iz tujih jezikov. Definitivno se bo o tem sklepalo v prihodnji

seji. — Schreinerjeva „Vadnica“ je izšla v Tempskega založništvu; g. predsednik obžaluje, da je zaradi že prej sklenjene pogodbe ni mogel izdati potom „Šolske Maticе.“ — Matica založi „Nazorni nauk“ v 1. in 2. šolskem letu, ki ga izda ljubljansko učiteljstvo. — Letošnje knjige se pošljejo naučnemu ministrstvu v pregled s prošnjo za podporo. — Društvo se je letos obrnilo do raznih slovenskih hranilnic in posojilnic s prošnjo za podporo. Ker uspeh ni bil velik, se bo zanaprej osebno vplivalo nanje. — Založnik Hölzel se bo opozoril, da Orožnov „Zemljepisni atlas“ ni porabljev za štajerske šole, zato naj mu doda še zemljevid Spod. Štajerskega. — Pri tej priliki omenja g. predsednik, da so okrajni zemljevidi, kakršne izdajajo nekateri okraji, nezmisel, ker zemljepisne tvarine ni omejevati po političnih okrajih, ampak po prirodnih enotah. — Slednjič se naznanja, da je še vedno mogoče pristopiti k društvu za l. 1902 z letnino 4 K. Tudi iz l. 1901. so še dobili knjige za navadno letnino 4 K.

(To poročilo prinašamo zato tako pozno, ker smo ga prejeli šele 19. pr. mes. Opomba uredn.)

Štajersko.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje dne 5. svečna t. l. ob 10. uri v Slov. Bistrici ob nastopnem vzporedu: 1.) Zapisnik o zadnjem zborovanju. 2.) Dopisi in poročila. 3.) Predavanje. Govori g. nadučitelj Polanec o „Ovirah šolskega napredka“. 4.) Poročilo o društvenem delovanju minulega leta. 5.) Poročilo blagajnikovo. 6.) Volitev novega odbora. 7.) Slučajnosti.

Prav obilne udeležbe se nadeja odbor.

Ormoško učiteljsko društvo ima v četrtek, dne 5. svečna, v ormoški slovenski šoli svoje glavno zborovanje po naslednjem vzporedu: 1.) Zapisnik. 2.) Dopisi. 3.) Tajnikovo in blagajnikovo poročilo. 4.) Napoved smotra pri pouku po formalnih stopnjah v zmislu Zillerjeve teorije; poroča g. Fr. Megla. 5.) Volitev novega odbora. 7.) Slučajnosti in nasveti. Začetek ob 10. uri dopoldne.

K obilni udeležbi vabi najvljudneje odbor.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je imelo svoj občni zbor dne 6. prosinca t. l. ob prav obilni udeležbi. Po presrčnem predsednikovem pozdravu, ki je veljal zlasti mnogoštevilnim gostom iz vsega Spodnjega Štajerja (bilo je vseh nad 40!), preidejo zborovalci na dnevni red.

Petje odpade zaradi jako obširnega dnevnega reda. Zapisnik zadnjega zborovanja se sprejme brez ugovora. Pri društvenih zadevah se preberejo nekateri dopisi bratskih društev in tovarišev, med katerimi naj omenim onega tovariša Požegerja glede nove „Zveze“. O ustanovnem shodu „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“ sta poročala „Tovariš“ in „Domovina“.

Iz tajnikovega letnega poročila posnamemo to-le: Društvo je imelo 7 jako dobro obiskanih zborovanj. Tekom leta je pristopilo društvu 15 članov, izstopil pa zaradi preselitve v drug okraj eden društvenik, tako da ima društvo 1 častnega, 61 pravih in 3 podporne člane — skupaj 65.

Blagajnikovo poročilo kaže 50 K 17 h ostanka. Pri volitvi odbora je bil izvoljen večinoma stari odbor, le namesto odstopivšega g. Vrečerja je bil izvoljen pevovodjam tov. Culek; ostali odborniki so: Predsednik: g. Armin Gradušnik; namestnik: g. Franjo Krajnc; tajnik: g. Ivan Kvac; blagajnik: g. Lovro Šah; arhivar: g. Franjo Voglar ter gđc. Kovačičeva in g. Levstik.

Prihodnje zborovanje na Svečnicó!

Ivan Kvac.

Iz Gornjega grada nam pišejo: Učiteljsko društvo našega okraja je zborovalo 4. prosinca t. l. v Št. Janžu. Udeležba je bila povoljna, zlasti se je to pot zbralo precej tovarišic. Na novo pristopijo društvu na jesen v naš okraj došli tovariši: Armič, Knaflič in Pušenjak.

Po prečitaniu zapisnika poroča Praprotnik o sadjarski razstavi, ki je bila meseca vinotoka v Mozirju, in razpravlja, katere vrste jabolk bi bile za našega okraja ležo najprimernejše. Učiteljstvo naj bi gojilo in priporočalo v prvi vrsti:

kanada-rajneto, bobovec, baumanko, mošancelj in šampanjko, v drugi vrsti: princ Rudolfovo jabolko, zlato parmeno, belo-rožnik, kaselsko rajneto in ananas.

Blagajnikovo poročilo kaže dohodkov 68 K 62 h, stroškov 55 K 42 h; torej prebitka 13 K 20 h.

Volitev novega odbora: Ivan Burdian iz Šmartna, predsednik; Franc Praprotnik iz Mozirja, namestnik; Vole Kristina iz Šmartna, tajnica; Wudler Peter iz Ljubnega blagajnik; odbornika: Franc Kocbek iz Gornjega grada in Josip Terčak od Sv. Frančiška.

V zadevi „Zveze spodnještajerskih društev“ ostane naše društvo na stališču, da imamo itak „Zavezo avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“, pri tej ostanemo in ne krušimo je. Počakati hočemo in če sčasoma uvidimo potrebo „Spodnještajerske Zveze“, potem pristopimo, za sedaj še ne. K zborovanju v Celje nismo poslali zastopnika našega društva, pač pa smo naprosili tovariša Knafliča, ki je bil tisti dan v Celju, naj nam svoječasno poroča o shodu.

Prihodnje zborovanje bo pri Sv. Frančišku.

Sevniško-brežiško učiteljsko društvo je imelo svoj prvi občni zbor dne 4. prosinca t. l. na Vidmu. Udeležba je bila vključ slabi poti povoljna. Društvo je pridobilo zopet tri nove člane, pristopili so mu namreč gg. Černelč Franc, nadučitelj v Artičah, Hinterholzer Engelbert, nadučitelj v Brežicah in Schiffner Emil, učitelj v Sromljah. Iz društva sta izstopili gdč. Schubert Angela iz Rajhenburga in Arko Helena iz Sevnice.

Po prečitaniu in odobrenju zapisnika o zadnjem zborovanju so se rešile nekatere društvene zadeve. Društvo si omisli spominsko knjigo, v katero se spiše zgodovina tridesetletnega društvenega delovanja, zborovalni zapisniki, letna poročila, nekrologi, sploh veseli in žalostni dogodki, tikajoči se društvenega življenja. „Iz šolske prakse“ bo zanaprej nekako stalna točka društvenih zborovanj, pri kateri se imajo vršiti kratki razgovori o splošno šolskih in didaktičko-pedagoških vprašanjih. S tem bo ustrezno zlasti mlajšim društvnikom.

Pozivu predsedništva v zadevi pristopa k štaj. „Lehrerbundu“ so se društvniki častno odzvali ter se dotične izjave prečitajo. Cesar Franc Jožefovi ustanovi se dovoli iz društvene blagajne 5 K. Predsednik opozarja dalje na društvo „Selbsthilfe“ ter toplo priporoča društvnikom, naj ga z obilnim pristopom podpirajo, zlasti oni tovariši, ki so v jeseni prebili drugi izpit.

Nato je sledilo predsednikovo poročilo o društvenem delovanju minulega leta. Iz obširnega in vestno sestavljenega poročila posnamemo sledeče: Društvo je štelo koncem leta 40 rednih, 3 podporne in 2 častna člana, skupaj torej 45 članov. Razen ene enorazrednice so sedaj v društvu zastopane vse šole teh okrajev, nad polovico šol celo polnoštevilno. Zborovalo je društvo petkrat, štirikrat na Vidmu in enkrat v Brežicah. V teh zborovanjih je bilo poleg navadnih točk skupaj osem predavanj na vzporedju. Zborovanja so bila v obče povoljno obiskovana, žal, da imamo nekaj društvnikov tudi takih, ki se niso udeležili nobenega zborovanja. Društveno življenje je bilo tudi to leto jako živahno, in smemo z uspehi zadovoljni biti. Zanimanje za društvo raste čimdalje bolj med učiteljstvom, in število onih stanovskih tovarišev, ki so doslej ob strani stali, se krči od zborovanja do zborovanja. In tako je prav, le v združenju je moč! Z vznesenimi besedami navdušuje predsednik zborovalce k nadaljnjemu složnemu, vztrajnemu in požrtvovalnemu delovanju v prid društva in konča svoje poročilo z iskreno željo, naj bi društvo, prestopivši ravnokar tridesetletno dobo svojega obstanka, tudi v bodoče se krepko razvijalo in obrodilo obilo sadu. Poročilo se vzame z živahnim odobravanjem na znanje ter se izreče predsedniku zahvala.

Gdč. blagajničarka je potem poročala o društvenem denarnem stanju. Dohodkov je bilo 94 K 50 h, izdatkov pa 54 K 46 h, vrhutega je še nekaj aktivnih terjatev. Izvolili so se trije pregledovalci, ki so račune takoj pregledali in v redu našli.

Ker je sedanjemu odboru poslovna doba potekla, se je vršila volitev novega odbora za prihodnje triletno dobo. Iz-

voljeni so bili večinoma stari odborniki, namreč gg. in gdč.: Janko Knapič, nadučitelj na Vidmu, kot predsednik; Blaž Tomine, nadučitelj v Globokem, podpredsednik; Vincencija Novak, učiteljica v Globokem in Ludovik Potočnik, učitelj v Dobovi, zapisnikarja; Amalija Piuk, učiteljica v Rajhenburgu, blagajničarka; Ignacij Supan, šolski voditelj v Dobovi, pevovodja; Mavro Tramšek, nadučitelj v Sromljah, odbornik.

Prihodnje zborovanje se vrši dne 8. sušca na Vidmu.

Goriško.

Občni zbor ajdovske podružnice učiteljskega društva za goriški okraj bo v Sv. Križu dne 5. februvarja 1903, ob 11. uri dopoldne. Dnejni red: 1. Pravne razmere učiteljstva z ozirom na novi zakonski načrt; poroča tovariš Mrmolja Fran. 2. Stanovska organizacija; poroča tovariš Medvešček Peter. 3. Orglarstvo in učiteljstvo; poroča tovariš Možina Anton. 4. Posamezni predlogi. — Opazka: Obed bo pri g. Krpanu. Vlak odhaja iz Gorice ob 8⁵⁵ zjutraj in pride v Sv. Križ-Cesta ob 10²⁰ predpoldne. — K shodu se vabi radi važnosti dnevnega reda poleg društvnikov učiteljstvo sploh. — Odbor ajdovske podružnice učit. društva za goriški okraj.

Književnost in umetnost.

„Popotnik“, naš izborni pedagoški iz znanstven list, je nastopil svoje XXIV. leto. V I. letošnji številki prinaša to bogato in zanimivo vsebino: V. Bežek: O formalnih in didaktičkih stopnjah in pa o razvijajoče-upodabljačem pouku. — Dr. Jos. Tomišek: Nekatero organske napake v govorjenju. — H. D. Nekaj o petju. — Dr. Fran Ilešič: V oceno Slomškovega delovanja. — Dr. Fran Ilešič: Pismo zagrebško. — Ivan Ivanovič: Šolstvo v tujini. — Iv. Šega: Pedagoški utrinki (LXVII.—LXVIII.) — Književno poročilo (Novosti). Razgled. Listek. — Kronika. —

Tavčarjevih povesti V. zvezek. Že v drugi letošnji številki smo omenili, da je izšel V. zvezek zbranih povesti dr. Ivana Tavčarja, ki prinaša dva daljša njegova spisa: povest „Mrtva srca“ in satirično fantazijo „4000“ — Kakor sploh Tavčarjevi spisi se odlikuje tudi teh dvoje njegovih del po živi realitiki, s katero so slikane delujoče osebe, po krepkih barvah, ki označujejo pozorišče pestrim dogodkom, po poetički govoric, s katero nam razkriva pisatelj čuvstva, mišljenje in hotenje posameznikov, ter po bogati domišljiji, ki se previja zmagujoče in prikupljivo po vsi knjigi. Dognana stvar je, da moramo prištevati Tavčarja najboljšim slovenskim pripovednikom, dasi je morebiti njegova romantika, navdahnjena z realizmom, svoje dni krepkejšo učinkovala nego danes, ko so nam duhovi tako neusmiljeno priklenjeni na realna tla. Tudi teh dvoje povesti nam podkrepnja prepričanje, da imamo v Tavčarju markantnega reprezentanta slovenske novelistike, na drugi strani pa nam zbuja obžalovanje, da so Tavčarju političkih bojov viharji izsušili vir pisateljske fantazije, kakor sam trdi v I. zvezku svojih spisov. — Preverjeni smo, da bodo tako „Mrtva srca“, ki sodijo med najboljše Tavčarjeve povesti, kakor ostru samosvoja pušica „4000“ našla mnogo hvaležnega čitateljstva. Končno sodbo o Tavčarju literatu bo moči izreči šele takrat, ko momo imeli vsa njegova leposlovna dela zbrana v rokah.

Ročni kažipot po Goriškem, Trstu in Ljubljani in koledar za navadno leto 1903. Sestavil Andrej Gabršek. IX. letnik. V Gorici. Tiskala in založila v „Gor. Tisk.“ A. Gabršček 1903. Cena K 1.60. S pošto 10 vin. več. — Kdor se zanima za natančne podatke glede uradov, šolstva, društev, raznih zavodov, trgovin, obrtnij, tvornic, prometnih srestev itd. itd. po Goriškem, Trstu in Ljubljani, temu imenovani „Ročni kažipot“ najtopleje priporočamo. To je edina knjiga svoje vrste v Slovincih.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Uspehi „Gospodarskega programa“: Gg. I. Soklič, trgovec s klobuki v Ljubljani, 2 K; tvrdka Fr. Ksav. Souvan v Ljubljani 38.50 K; g. A. Krejči, trgovec s klobuki v Ljubljani, 3.42 K; tvrdka Gričar & Mejlač v Ljubljani 26.70 K. Gg. Ivan Čop in Josip Ažman iz Breznice pri Žerovnici 2 K; obresti od srečk 12.82 K.

Osebnosti. V zadnji seji deželnega šolskega sveta kranjskega so bili imenovani: za nadučitelja v Suhorju odnotni šolski vodja Fran Kenda, v Senožečah učitelj Anton Levstik iz Postojne, v Gornjem Tuhinju odnotni šolski vodja Srečko Malenšek. Stalni učitelj na meščanski šoli v Krškem je postal odnotni suplent Karel Humek. Na osemrazredni dekliški šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani sta postali definitivni učiteljici Jakobina Tomec na zavodu in Ernestina Rekar iz Krškega. Premeščeni so: nadučitelj Ivan Benedičič iz Orehka v Škocijan, Ivan Cvirn iz Srednje vasi v Veliko dolino, učiteljica Marija Benedičič iz Orehka v Škocijan, Pavla Götzl iz Radeč in Marija Mlakar iz Trate na dekliško šolo na Vrhniko. Učiteljicama Mariji Levstik v Postojni in Mariji Novak v Senožečah se je dovolila menjatev službe. — G. Franc Klinar, upokojeni učitelj v Hrušici pri Ljubljani je dobil častno svetinjo za 40letno službovanje. — Dne 18. pret. mes. je umrl v Pragi profesor umetniško-obrtne šole in sloveči historični slikar E. K. Liška. — G. Vatroslav Holz, uradnik banke „Slavije“ in slovenski literat, je praznoval preteklega meseca petindvajsetletnico svojega plodnosnega delovanja pri imenovanem denarnem zavodu. Gosp. Holz je po vseh slovenskih kronovinah znana oseba in je velik in odkritosrčen prijatelj našega naprednega učiteljstva. Ni skoro nobenega „Zavezinega“ zborovanja, da bi ga ne imeli v svoji sredi. Zato pa ima tudi med nami mnogo iskrenih prijateljev. Vrlemu možu naše čestitke!

Protestni shod v Ljubljani! Z mnogih strani nam pišejo tovariši, da je protestni shod v Ljubljani nujna in živa potreba! S tem se tudi mi popolnoma strinjamo, pa naj zabavljajo klerikaleci še toliko! In baš to, da so sobotni „Slovenci“ navadno polni raznih sumničenj, zabavljic in denuncijacij, nam je najboljši dokaz, da ne smemo več odlašati s protestnim shodom. Na njem izpregovorimo odkrito in glasno besedo, pa bodi to komu prav ali ne! „Slovenčevo“ zabavljanje diši nekoliko — po strahu. Mogoče je namreč, da se jim še ta ali oni „Slomškar“ izvije iz objema, in to bi jim seveda ne bilo po volji! Ljudem, katerih dejanja in besede so v najlepšem neskladju, ne verjamejo tudi „Slomškarji“ mnogo. Tovarišem, ki se obračajo glede shoda na nas, svetujemo, naj adresujejo svoje pozive na deželno „Slov. učit. društvo“ v Ljubljani (predsednik g. Fr. Gabršek, vodja II. mest. šole). Tudi mi ne bomo zamudili storiti v tem pogledu svoje dolžnosti, saj se nikogar ne bojimo, dokler se potezamo za pravice svojih tlačenenih tovarišev!

Nakazila za kvinkvenije — kje ste? Naši tovariši se pritožujejo, da ne dobe po več mesecev nakazil za krvavo zaslužene kvinkvenije. To počasnost, oziroma brezobzirnost si dovoljujemo najstrožje grajati. Učitelj dela in dela dolgih pet let, končno se vendar priplazi doba, da se mu pomnože dohodki za beraško kvinkvenijo, a sedaj je ni od nobene strani! Kakor da smo učitelji ustvarjeni samo za delo, kakor da smo učvrščeni v pomanjkanju tako, da lahko po več mesecev pogrešamo tiste solde, ki nam jih prisoja zakon! Merodajnim faktorjem polagamo v vsi resnosti na srce, da naj bodo tudi v nakazilih težko prislužnega denarja urnejši, vsaj tako urni, kakor so urni — z ukazi in odredbami! Beda učiteljstva je velika. Kdor tega ne vidi, je človek, ki nima niti čuta, niti srca!

Pomota. V zadnji številki smo poročali, da je v Mariboru zblaznel upokojeni nadučitelj g. Feliks Pirc. Z verodostojne strani pa nam poročajo, da nismo bili prav informirani, da je imenovani gosp. tovariš pač že tri leta precej nervozen, čemur se zaradi njegovega štridesetletnega učiteljevanja ni čuditi, a njegov um pa da ni obsenčen. Z veseljem torej priznavamo svojo pomoto, želeč obenem gosp.

nadučitelju Pircu, da bi se mu zdravje kmalu popolnoma učvrstilo in da bi še dolgo vrsto let vesel in zdrav užival zasluženi pokoj!

Hospitacija. Dne 22. pret. mes. je hospitovale ljubljansko učiteljstvo pouku g. Janeza Levca, ki je obravnaval pri lepopisju v V. razredu črko z. Poučevanje g. Levca, priznanega strokovnjaka v lepopisju, je bilo jako zanimivo in — kar je glavna stvar — vrlo uspešno. Po hospitaciji se je razvnel prav živahen razgovor.

III. seja pripravljalnega odbora za dež. učiteljsko konferencijo leta 1903. Pripravljalni odbor za deželno učiteljsko konferencijo je imel dne 21. pret. mes. svojo tretjo sejo, v kateri se je obravnaval in deloma tudi definitivno določil smoter za pouk v slovnici (poročevalec nadučitelj Toman) in za pouk v računstvu (poročevalec učitelj Bernot). Vzelo se je tudi na znanje poročilo učitelja Gärtnerja za predpriprave razstave učil. V prihodnji seji (26. februarja) se bo razpravljalo o referatih o pouku v oddelkih, splošno in podrobno o temeljnih načelih učenega jezika in slovnice na srednji in višji stopnji in o pouku v ženskih ročnih delih. Določili so se tudi poročevalci za realije in spretnosti, katerih poročila se bodo obravnavala bržkone šele v marcu ali aprilu. Pred začetkom druge seje je bila hospitacija odborovih članov v 4. razredu c. kr. vadnice (vadnični učitelj Verbič, tema: Ljubljansko barje) in o priliki tretje seje v I. razredu (vadnični učitelj Krulec, tema: sklep za odštevanje 6—2, 6—4 in „Krokar“ nazorni nauk na nižji stopnji).

Stoletnica rojstva K. Vinařického. Dne 24. januarja je minulo 100 let, kar se je v Slanem rodil sloviti češki narodnjak, buditelj ljudstva, pedagog in pesnik Karel Vinařický. Umrl je v Pragi 3. februarja 1869. Ko so Nemci Slovanom, zlasti Čehom, očitali, da je njih jezik trd, ker ima velike skupine soglasnikov, a le malo samoglasnikov, je napisal Vinařický obsežno pesem „Varyto a lýra“, ki je v vsaki njeni besedi, kakor že v napisu, povsod le en soglasnik poleg samoglasnika. Nemci pač nimajo preveč pravice, da se bahajo z eleganco svojega jezika!

Na srednjih šolah na Kranjskem je letos 2362 dijakov, in sicer na gimnazijah 1728, na realkah (v Ljubljani in Idriji) 634.

Koliko je Slovanov? L. Niederle piše v „Slov. Přeledu“, da je Slovanov 138 milijonov, in sicer je Rusov 95,164.025, Poljakov 18,764.353, Čehov 8, 639,347, Lužičanov 108.884, Slovencev 1,242.780, Srbov in Hrvatov 8,106.131 in Bolgarov 3,850.000. Vseh Nemesv je baje 85,793.000.

Koliko besed se zamore napisati z navadnim svinčnikom. — To vprašanje je hotel rešiti neki Anglež. Z enim in istim svinčnikom je pisal tako dolgo, dokler ga je mogel držati ter je napisal 95.608 besed. Drugemu pa ta rezultat ni zadostoval. Dotični je porabil svinčnik popolnoma do konec ter napisal 400.000 besed.

Prošnja.

Podpisano upravnništvo je razposlalo letošnjo [prvo številko „Popotnika“ na ogled raznim šolskim vodstvom in posameznikom. Kdor namerava postati naročnik, naj blagovoli to takoj javiti bodisi z naročnino ali po dopisnici, da vemo določiti število iztiskov druge številke.

Prva štev. letnika 1902 nam je popolnoma pošla. Ker je še okrog 150 iztiskov na ogledu, prosimo prav vljudno, da nam jo blagovole nenaročniki vrtni, da zamoremo postreči novim naročnikom.

Upravnništvo „Popotnika“ v Kranju.

Listnica uredništva.

G. Branko. Vaše pismo smo prejeli, a prepozno, da bi Vam mogli nanje odgovoriti že v zadnji številki. Radi

bi se pomenili z Vami tudi v posebnem pismu. A kako? Zakaj nam ne javite pravega svojega imena? Sicer je pa naš zadnji list menda dovolj jasen odgovor Vašemu pismu. Ali ste zadovoljni z njim? Mi vsaj smo. Tako bomo delali tudi nadalje. Vaša in vaših tovarišev, v katerih imenu pišete, sveta dolžnost pa je, da skrbite za razširjanje našega lista, da skrbite tudi za to, da se število naših sotrudnikov izdatno pomnoži. Pri najbolj volji ne moremo sami vsemu kaj. Saj storimo — bodite preverjeni! — kolikor nam je največ mogoče, a poleg urejevanja „U. T.“ imamo še druge dolžnosti, ki nas stanejo mnogo truda in časa. Naše mnenje je, da ni s kritikovanjem samim še vse opravljeno. Sicer nam je pa Vaše pismo dokaz, da pazno prebirate naš list, kar je vsekakor vesel pojav. Rečemo Vam lahko, da ga takisto pazno prebirajo tudi drugi — recimo neučitelji — kar nas seveda tudi veseli, kar nas razvema k še večjemu, vztrajnejšemu in neustrašnejšemu zagovarjanju pravic tistega učiteljstva, ki se zvesto in ponosno oklepa našega lista. Ta zavest nam je neizčrpljiv vir novih, čvrstih in pogumnih moči! Bodite nam odkriti prijatelji, kakor smo mi odkriti zagovorniki Vaših in Vaših prijateljev pravic! Za nas se nikar ne bojte: ne vdamo se za nobeno ceno! — C. kr. okrajni šolski svet ljubljanske okolice. Vaših razpisov izpraznjenih učiteljskih služeb nismo objavili samo zaradi tega, ker nismo dobili nobenega razpisa. Kaj je temu vzrok, ne vemo. Mi z veseljem priobčimo vsak razpis, četudi nam ga nihče ne plača, ker ima naš list med našim učiteljstvom največ bralcev, torej imajo razpisi učiteljskih služeb baš v našem listu pravi pomen. Uradni list čita le malo tistih, ki bi radi kompetirali. — Jona na suhem. Zaradi izpremembe v našem uredništvu Vam javljamo šele danes, da je Vaš članek v naših varnih rokah. Zdi se nam pa nekoliko zakasnel, dasi je jako poučen. Zatorej ga ne zavržemo, nego porabili bomo o priliki iz njega to in ono. Glede naslova je tudi sedaj vse v redu. — G. T. v K. Kako ste vendar hudi! Verjemite nam pa, da ne moremo priobčiti nobenega poročila prej, dokler ga sami ne dobimo. Ker smo ga dobili šele za to številko, ga — kar je popolnoma jasno — objavljamo šele danes. Ne zahtevajte od nas vsaj vsevednosti! Vaša opazka o „moritvi“ pa ni vredna replike! — M. Pintarjev. Prejeli. Hvala! Porabimo o priliki. Tudi glede „Zvončka“ je vse v redu. Le pošljite! Pozdrav!

S pretožnim srcem naznanjam vsem svojim sorodnikom, znancem in prijateljem, da je moja nepozabljiva, mila soproga, oziroma mati, gospa

Marija Šumljak roj. Topolnik

dne 23. januarja t. l., previdena s sv. zakramenti za umira-joče, v 26. letu svoje starosti po dolgi mučni bolezni zaspala v Gospodu.

Pozemski ostanki predrage rajne so bili položeni k večnemu počitku na pokopališču župne cerkve v Gotovljah v nedeljo, dne 25. januarja t. l., ob 3. uri popoldne.

Sv. maša za dušnico se je služila v župni cerkvi v Gotovljah v ponedeljek, dne 26. januarja.

Blaga pokojnica se priporoča za nje dušni blagor v pobožni spomin.

V Gotovljah, dne 24. januarja 1903.

Anton Šumljak, nadučitelj,
soprog.

Ivanček Šumljak,
sinček.

— Š. v G. g. Mislili smo, da nam bo mogoče začeti s priobčevanjem Vašega spisa že danes. A prostor se nam je toliko skrčil, da smo morali spis odložiti do prihodnjic. Oprostite torej! — Tudi noveletni avancement smo morali iz istega vzroka odložiti do prihodnjic.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 114.

Kranjsko.

Na trirazredni ljudski šoli na Studencu-Igu je stalno oddati izpraznjeno učno mesto s postavnimi prejemki.

Prošnje je poslati službenim potom tukajšnjemu uradu do 19. februarja 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 15. januarja 1903.

Št. 205.

Na petrazrednici v Postojni je popolniti izpraznjeno mesto učitelja. Postranski zaslužek na obrtno nadaljevalni šoli znaša letnih 240 do 300 kron.

Prošnje za to mesto so vlagati semkaj do dne 26. februarja 1903.

C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 25. januarja 1903.

Z. 104.

An der dreiklassigen Volksschule in Mitterdorf in der Woche ist die Oberlehrer und Schulleiterstelle mit den gesetzmässigen Bezügen und dem Genusse der Naturalwohnung im Schulgebäude definitiv zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Dienstwege bis 25. Februar 1903 hieraus einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Radmanskorf, 26. Jänner 1903.

Z. 182.

An der zweiklassigen Volksschule in Trata ob Bischofack ist die erledigte II. Lehrstelle mit den sistemässigen Bezügen nebst dem Genusse der Naturalwohnung definitiv, eventuell provisorisch zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuchen sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 23. Februar hieraus einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Krainburg, am 23. Jänner 1903.

Z. 138.

An der einklassigen Volksschule in Strug wird die Lehr- und Leiterstelle mit den sistemisierten Bezügen zur definitiven Besetzung ausgeschrieben.

Gehörig instruierte Gesuche sind bis 12. Februar l. J. im vorgeschriebenem Wege hieraus einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Gottchee, am 22. Jänner 1903.

Goriško.

Št. 205.

V šolskem okraju goriške okolice se razpisujejo v definitivno nameščenje:

- 1.) mesto nadučitelja na dvorazredni ljudski šoli v Št. Martinu in Ozeljanu;
- 2.) mesto učitelja-voditelja na enorazrednih ljudskih šolah v Lokoveu v Lokvah, v Višnjeviku, pri Voglarjih, v Vel. Žavljah in na enorazrednici s slovenskim učnim jezikom v Ločniku;
- 3.) mesto potovalnega učitelja za Vrata-Gor. Lokovec;
- 4.) mesto učitelja na trirazredni ljudski šoli v Dornbergu;
- 5.) mesto učiteljice na dvorazredni ljudski šoli v Batujah in Šempasu.

S temi službami spojeni prejemki so določeni v dež. zakonu z dne 6. oktobra 1900, dež. zak. št. 26.

Potovalni učitelj dobiva tudi potnino letnih 260 K.

Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje v teku šestih tednov po tretjem razglasu tega natečaja v uradnem listu pri dotičnih kraj. šol. svetih.

C. kr. okrajni šolski svet v Gorici, 26. januarja 1903.

„Učiteljski Tovarš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.